

Людмила Черноус

INTERNET ЯК ЗАСІБ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ ДУХОВНОСТІ.

В наш час, коли технології відіграють більшу і більшу роль в житті людини, аніж в усі минулі століття, і стають інтерактивними, не можна залишити без уваги процес

Криворізький державний педагогічний університет

проникнення мережі Internet в побут і духовне життя сучасної людини. Поширення мережних технологій вже зараз є реальністю в багатьох країнах світу, насамперед, в США. Сьогодні відбувається значний їх розвиток і в Німеччині, де вже зараз відбувається катастрофічна нестача фахівців з комп'ютерних мережних технологій, що можна наочно спостерігати в еміграційній політиці цих країн.

Якщо розглядати Internet і особливо її (мережі) найбільш поширений сервіс "WWW" як засіб масової інформації, то по своїй значущості він має всі передумови для більш значного впливу на свідомість людини, її переконання та мотивацію, аніж телебачення, радіо та преса. За традиційними засобами масової інформації пересічна людина може тільки спостерігати за розвитком подій, отримуючи запропоновану інформацію і потрібну, і непотрібну їй. В мережі Internet немає таких проблем. Там можна отримати будь-яку спеціалізовану інформацію потрібного об'єму в будь-який час. Internet можна розглядати і як бібліотеку, і як магазин, і як засіб індивідуального та групового спілкування, де людина може грати різні ролі і здійснювати будь-які свої забаганки. Постає питання про те, чи може Internet бути засобом духовного виробництва, сферою поширення та зберігання духовних цінностей людства? Адже початковою метою її створення було збереження інформації.

В мережі розкривається справжня сутність людини, яку вона реалізує через свою діяльність в ній. Сьогодні, коли в Internet майже відсутній державний контроль за інформацією, мережа може бути справжнім дзеркалом людської сутності, ціннісних орієнтацій індивіда. На теренах України та країн СНД прошарок користувачів мережі не можна назвати репрезентативною вибіркою суспільства цих країн. Це підтверджується результатами дослідження українського контингенту користувачів Internet, яке було проведено наприкінці 1998 року Українською маркетинговою групою (UMG) на замовлення компанії "Арт - С" (www.art-s.com.ua/central.htm). Спеціалісти нарахували 100 тисяч користувачів мережі. А з урахування користувачів, що мають доступ до мережі на роботі, вузі, та інше – їх 500 – 700 тисяч

(www.i-m.kiev.ua/interview18.htm). Тобто доступ до мережі на Україні має тільки від 0,2% до 1,4% населення, серед них більшість мешканців великих міст, молодь, і люди, що мають вищу освіту. Вважаємо, що прошарок користувачів Internet в Україні є сукупністю людей, які мають бути носіями духовності суспільства і молоді, яка ще виробляє власні духовні цінності і має стати в майбутньому носіями духовності суспільства.

Розглядаючи Internet як засіб матеріалізації духовного індивідуалізованого і знаково-символьного світу людини можна зробити висновок щодо майбутності цієї технології в сенсі її впливу на формування як окремих особистостей, так і спільнот майбутнього, зокрема, в руслі розвитку цивілізації як інформаційного суспільства. Беручи до уваги те, що людина в мережі почуває себе безкарною, вона може реалізувати більшість своїх нахилів які в реальному суспільстві оцінювались як девіантні. В відповідь на таку можливість користування мережею, виник мережний етикет – правила спілкування користувачів. Вже зараз українські і російські користувачі Internet починають менш підпорядковуватись правилам мережі Fidonet, яка має суворі правила спілкування: не вживати образливих слів, не ображати співрозмовника, і інших користувачів, дотримуватись правил ввічливості. Річ в тім, що в Fidonet існує міра покарання – від'єднання від мережі на визначений термін чи назавжди. Якщо людина не дотримується вказаних правил, то вона нейтралізується іншими користувачами. В мережі Internet таке покарання здійснити дуже важко, бо людина здебільшого платить гроші за користування і потрібні дуже серйозні причини щоб її від'єднати від неї. Справа погіршується тим, що з технічних причин людину, яка заважає іншим, майже неможливо знайти, якщо вона того не бажає. Отже її неможливо покарати і можна тільки ігнорувати. З іншого боку, існують WWW-сторінки, на яких може знаходитись будь-яка інформація, наприклад, на порнографічних сайтах, зазвичай, на першій сторінці розміщено попередження про те, що далі знаходиться інформація, перегляд якої не дозволяється особам до 18 років і автор не несе відповідальності за реакцію відвідувача. Це робить неможливим переслідування автора такого

сайту офіційними засобами. Також не існує домовленості між країнами про покарання осіб, що зберігають недозволену інформацію. У Франції існує заборона на продаж речей з нацистською символікою, наприклад. Французький суд звернувся до порталу Yahoo!, який знаходиться у США з вимогою заборонити доступ до тих сторінок де відбувається продаж недозволеної атрибутики. Зараз ведеться судове розслідування з цього приводу, прецедентів якого ще не було. Невідомо, чи зможе вплинути вирок суду однієї країни на компанію, яка знаходиться в іншій державі? А представники Yahoo! в свою чергу заявили, якщо судовий позов задовольнять, то розвиток Internet в цілому наразиться на велику небезпеку, адже Internet розглядається як сфера, де панує демократія й свобода вияву думок. Такі заклики з'являються по всяк час при будь-якому намаганні держави щодо регулювання мережі. І це можна зрозуміти, адже ідеалом в Internet можна вважати свободу особистості, її певну незалежність від соціуму. А будь-яка держава може тільки заборонити доступ до окремих ресурсів, як наприклад, в Китаї; чи здійснювати перлюстрацію пошти, заборонити її шифрування, брати мито з WWW – сторінок як, скажімо в Росії. Такі намагання, звісна річ, не можуть знайти підтримки серед пересічного користувача, бо вони обмежують його свободу доступу до інформації і зовсім не захищають від того, що користувачі вважають неприємним і образливим. Існує таке явище як “спам”. Це реклама, здебільш великого об'єму, яка надходить на електронну адресу. Інколи вона має навіть справжні реквізити фірм. Але таку фірму можна покарати тільки мережними засобами і неможливо офіційно. В відповідь на такі тенденції, створюються мережні організації на зразок “Клуба приличних сайтів”, “Союза пользователей Интернет”, які впроваджують ідею, що мережа повинна гарантувати користувачам спокій та інформаційну недоторканість, не очікуючи захисту від нествореного законодавства. З цього приводу подібні спілки є прикладом спроби упорядкування мережного загалу. Вони вже сьогодні можуть створити тиск на порушників, але він ще не має значного впливу на порушника. Але надалі, якщо утворень на кшталт вище названих, почне

дотримуватися більшість користувачів мережі, або всі каталоги та пошукові системи, доступ до ресурсів небажаного спрямування – порнографічних, підбурюючих до національної ворожнечі, – стане більш обмеженим, призведе до значного зменшення кількості відвідувачів подібних сайтів, адже для пошуку заборонених ресурсів треба буде докласти значних зусиль.

Існує і інша думка щодо якості та різноманітності ресурсів, які можуть собі знайти місце в Internet. Це думка про те, що має право на існування інформація будь-якого характеру. А користувач мережі може отримати небажану інформацію тільки з власної вини або необережності. Але більшість користувачів не звертають уваги на проблеми змісту інформації, яка циркулює в мережі, саме така позиція є найбільш непродуктивною і згубною щодо подальшого структурування мережі Internet.

Розглядаючи загальнолюдські цінності як неодмінні складові духовності, не можна залишити поза увагою проблему використання індивідуальними користувачами неліцензованих програмних продуктів, які є прямою крадіжкою. Пересічний український та російський користувач не може дозволити собі придбати ліцензовані продукти, а традиція по їх “злому” існує з часів СРСР, коли ліцензований продукт не можна було купити. Також є проблема поширення через мережу музичних записів, які розповсюджуються через “піратські” сайти, художньої літератури. Деякі автори оголошують заборону на друкування своїх творів в електронних бібліотеках. Нелегальною продукцією сьогодні користується переважна більшість українських користувачів Internet. Невже всі вони є бездуховними особистостями? Але ж існує сьогодні подвійна мораль, до якої, мабуть, і звертається в цьому випадку людина. Для духовно розвиненої особистості слідування цінностям і нормам є необхідною, але не достатньою умовою. На таку особистість не повинні впливати зміни в оточуючому середовищі, тому що цінності сприймаються людиною як бажана для себе дійсність і майбутнє. Суспільна думка по всяк час негативно ставилась до людей, які відмовляються від власних переконань, але до подібних порушень відношення українського суспільства сьогодні ще не є негативним.

Якщо власник сайту використав дизайн або ідею іншого власника і про це стане відомо, він отримає негативну реакцію активного мережного суспільства. А використання програмних продуктів, які пропонуються на продаж професійними виробниками, не викликає осуду. Теперішню ситуацію щодо відношення суспільства до інтелектуальної власності треба змінювати, але на це потрібен певний час, одже людині важко примусити себе платити значно більше, ніж вона звикла. Цю проблему можна вирішити тільки за умов визнання інтелектуальної власності нарівні з власністю матеріальною. З іншого боку, неможливо прищепити людині потребу до користування ліцензованою продукцією, якщо її матеріальне положення не може дозволити їй витратити значні кошти. На цьому прикладі спостерігається міцний вплив світу матеріального прагматичного на духовний світ людини. Без тамування своїх моральних цінностей, людина не може розвиватися, отримувати інформацію, навчатися на сучасному рівні.

Духовність вимагає слідування особистості цінностям і нормам, які формуються з розрахунком на все життя. Але якщо людина нездатна до рефлексії, до сприйняття нових цінностей і норм, це не характеризує її як духовну особистість. Аналіз проблематики якості інформації в мережі, та стану речей в ній, виявляє складний зв'язок матеріального і духовного світу людини, характеризує духовність і відповідність інформації в мережі Internet не як чогось окремого від людини, а показує її залежність від особистостей, які наповнюють інформацією мережу і споживають її. А також свідчать про те, що техніка і новітні технології не є відокремленими від людини, а уособлюють в собі її справжню духовну сутність.

Література

1. Гвозденко А. Станет ли Internet полноценной средой общения //Компьютерное обозрение № 11, 2000.
2. Масуда Й. Комп'юторія // Філософська і соціологічна думка. – 1993. – №6.